

Länna prästgård — utdrag ur länsarkivarens
prästgårds inventering 1976

a Ursprungliga kyrkoherdebostaden 1702

Knuttimrad byggnad i en våning vilande på en murad grund av oarbetad gråsten. Rödfärgad locklistpanel med vita knutlådor. Sadel-tak på åsar täckt med enkupigt tegel. Tre vitputsade skorstenar högt upp på det bakre takfallet.

Enkla tvåluftsfönster med två rutor per luft. Ytterdörren till förstugan utgöres av enkla döbattanger med liggande brädpanel. På Ö gaveln en enkel plankdörr med bonlag av en typ som påminner om SR nr 1 sid 57. (= *Santér-Rosén, Nordiska museet: Hjälprede vid kulturbistorisk byggnads-inventering*) Parstugeplan med två tillbyggda kammare på vardera gaveln. Mellan förstugan och Ö salen fyrfyllnad dörr enl. SR nr 9 sid 37. Fem dörrar av typ SR nr 7 sid 37. En dörr enl. SR nr 8 sid 37. Franska stolpgångjärn. Kammarlås. Höga trösklar. Bröstpanel av liggande plank. Fria takbjälkar i Ö salen, förstugan och köket. Murad spis med murad kåpa och ugn. Fem vitkalkade kakelugnar. I NV kammaren målade väggplankor med figurala motiv och landskap.

b F.d. kyrkoherdebostad 1700-t. *mitt slut*

Knuttimrad byggnad i en våning med inredd vindsvåning. Utvändigt klädd med rödmålade locklistpanel. Cementerad grund, innehållande källare. Mansardtak på åsar täckt med tvåkupigt tegel. Två skorstenar på nocken.

Risalitliknande fronton på vardera fasaden. På den V ett runt fönster. Framför den Ö en ny balkong. Tillbyggd förstuga under trefallstak på den S gaveln. Under denna en gammal källare. Den Ö frontonen har ursprungligen haft samma utseende som den V, och vid inv. 1917 fanns framför den förra en glasveranda under trefallstak.

c Visthusbod.

Knuttimrad byggnad i en våning samt loft vilande på hörnstenar. Rödfärgade väggar, delvis locklistpanelade, med inpanelade utknutar. Svart dörr och luckor. Sadel-tak på åsar täckt med enkupigt tegel på ett brädtak på lock. Dubbla svarta vindskidor.

Igensatt dörr på V fasaden.

Mangelbod

Knuttimrad byggnad vilande på en källare i gråsten med ingång från V. Delvis klädd med stående slät brädpanel. Rödfärgad med knutlådor i samma färg. Sadeltak på åsar täckt med tvåkupigt tegel på ett äldre brädtak på lock. Profilerade dubbla vindskidor.

e F.d. drängstuga

Knuttimrad byggnad i två våningar klädd med rödfärgad locklistpanel. Inpanelade utknutar. Grund av obearbetad gråsten. Sadeltak på åsar täckt med enkupigt tegel. Vitputsad skorsten på V takfallet. Dubbla vita vindskidor.

Enkla fönster med varierande spröjsning. På Ö fasadens N del utbyggt trapphus under pulpettak. Här finns en brunmålad döbattang med horisontal brädfodring. Liknande dörr på N gaveln.

Invändigt fria takbjälkar. Dörr enl. SR nr 2 och 3 sid 37. Plan enl. SR nr 3 a sid 9.

1700-t
BA

subkulturgår
BA

f TC

8-sidig TC klädd med stående rödmålad fasspântpanel. Vita hörnbrädor. Vilande på hörnstenar. Toppigt tak med 8 fall klätt med plåt.

Avskrift.

Om Boningshusena vid Länna Prästgård Ålder.

Vid kyrkoherde Eric Lithovii från Hille År 1697 voro husen i Länna prästgård i ett mycket "slätt" skick, fordrande reparationer, som skulle deras ansevärda kontodar för årböbet. Efterträdaren i ämbetet, Nils Gåse, gift med Lithovii dotterdotter Christina West, trädde då den Sverenskommission med sin svärmöder, Maria Lindeholm, efterträdaren Ynka, att någon formell huseyn skulle hållas utan att han i stället utan för utan skulle kunna bringa anläggningen i rätt stånd. Så skedde ock, och vid kyrkoherde Gåses då låra husen ha varit utan anmärkning.

År 1697 stod i kongäddens nordvästra hörn en "book samare" uppförd av Prosten Fast för 1620, öster därom stod i följande ordning: "sälteatufwa" m. bafrestupa, "norratufvonn" och "Sateratufvonn" alla dessa huse i mycket slätt skick. Kyrkoherde Gåse uppförde i deras ställe och på samma plats "norr på gården" År 1702 en ny bygnad 45 $\frac{3}{4}$ alnar lång och 10 $\frac{3}{4}$ alnar bred inom knutarnas umdelat som av särskuten ritning framtr, i två salar, fyra kamrar, ett kök och en förestuga. Till detta huse togs timmer från prästgårdens ekog. Byggnaderna voro behjälpliga med tiarets frakörande och boningsningen; derutom synes de ha bidragit med enk och terel i proportion till vare och ens antal. I Skrift beaktades hyrret av kyrkoherden.

År 1720 har K. Maj:st utskärdat bestämmelser rörande församlingarnas skuldighet att hyra och underhålla prästgårdernas hus. Under hänvisning till dessa bestämmelser träffades vid huseynen den 28 maj 1721 den Sverenskommission, att socknen skulle Svartas ovan nämnda byggnad, med undsantag av salen och de två kamrarna återut, af som församlingens lagahus, mot en ersättning till kyrkoherden av 640 Dlr. I avslutning hertill avsåg sig socknen ännu allt öfver för den "väster på gården" stående "bafrestupan"; den öfverlita åt kyrkoherden.

Sistnämnda byggnad "väster på gården" har någon gång mellan Åren 1724 och 1741 rivits och i stället på samma plats av kyrkoherde Christopher Humble på egen bekostnad uppförts en ny bygnad 24 $\frac{1}{2}$ alnar lång och 12 $\frac{1}{2}$ alnar bred inom knutarna.

Vid ting den 20 januari 1742 i Länna prästgård träffades en sådan utskärelse mellan kyrkoherde Christopher Humble och Sockenmännen att de senare skulle Svartas nyersnämnda hus, ehuru till ämningarna ej fullt Sverenskommission med de i K. försörningen stulerade, någon socknens förtä och andra lagahus mot det att kyrkoherden erhöle en ersättning bestående dels av Sockenens andel i huset "norr på gården"; dels ock av 12 Dlr 20 Sre kat. av varje mantal, frälse och skatte. Värdet av Sockenens andel i det äldre huset uppskattades då till 640 Dlr. kat

År 1741 den 27 augusti hölle huseyn vid prästgården varvid byggnaden väster på gården befunns så förfallen, "att någon förbättring där icke lönste mäsas". Med anledning härav träffades mellan kyrkoherde Olof Humble och församlingen det antal, att kyrkoherden skulle bortfors sin, norr på gården stående byggnad och att församlingen skulle på samma plats uppföra ett nytt hus med de i K. försörningen fastställda mått. Intill dess den nya byggnaden fullbordats skulle kyrkoherden disponera den gamla, men därefter skulle denna tillfalla socknen.

Emellertid har kyrkoherde Humble vid närmare eftersinnande funnit denna Sverenskommission för sig, tyvärrigen ofördelaktig förklarade därför vid tinget den 22 februari 1742 att den skulle anuleras; något som sockenborarne motatte sig. Företagningen avslöps ock av Rätten

Kyrkoherden värdjade då till lagmannsrätten, som den 22 maj 1792 förklarade att Kyrkoherden icke kunde åläggas att undanflytta den honom tillhöriga, norr på gården belägna, byggningen. Vidare fann lagmannsrätten skäligt förskriva, att av byrnsed, såsom ersättning för den utdömda, skulle uppföras "på thens förre och af Alder där till nyttjade wäster på gården" om Sockenboerne ej annorledes kunde åsinjas med Kyrkoherden.

Detta åläggande har först år 1790 kommit att realiseras enligt vad som kan inhemtas av en längd daterad den 11 augusti 1790 uttalande vad varje "hemmansbrukare" kommer "att betala för den år 1790 förskärdigade Prästegårds-Byggningen". Denna byggning synes ha utförts av Kyrkoherde Olof Humble såsom entreprenör. I en o.m. ställd till General Wrede och sannolikt författad av Kamrer Anders Stenklyft i Wextuna anföres att Kyrkoherden uttagit ur Kyrkans kassa 2.000 Dir kat. "såsom lån af församlingen till förskott åt honom under den åtagne Sockenbyggnings uppsättande".

Den av Kyrkoherde Christopher Humble, väster på gården, utförda byggningen var enligt uppgift i tingensprotokoll den 30 januari 1742 24 $\frac{1}{2}$ alnar lång och 12 $\frac{1}{2}$ alnar bred. Samma mått återfinnas i synensprotokoll av den 27 augusti 1781, men i protokoll gjort vid syn den 27 juni 1812 angives huset väster på gården vara 26 $\frac{1}{2}$ alnar långt och 12 $\frac{1}{2}$ alnar brett. Detta bestyrker att en nybyggnad måste ha skett mellan åren 1781 och 1812.

I det senare protokollet - av juni 1812 - utges byrnseden vara försedd med frontespirer. I synensprotokoll av den 24 juli 1827 kallas ifrågakommande hus "mangårdsbyggningen", måtten äro dessa som de 1812 utgivna, även anteckningen om frontespirer återkommer. Slutligen säges i protokoll av den 10 juni 1841 om "Coron de Logis" att det är 26 alnar långt och 12 $\frac{1}{2}$ alnar brett. (Kan här väl antaga att vid längdmättet en felmätning eller felteckning föreligger.) Förutom uppgiften om frontespirer finnes här antecknat att pavelrum inrette samt att under huset finnes källare.

Det synes antagligt, att detta hus nybyggs eller undermått en större ombyggnad före 1812, i sådant fall väl mest antagligt i samband med Kyrkoherde Daniel Brandes tillträde 1811. (Om någon nybyggnad senare skett undantrår sig mitt bedömande, då jag icke haft tillgång till senare synensprotokoll.)

Återkommande till huset norr på gården, förblev det i Kyrkoherdarnes enskilda ägo ända till år 1885, då det av Kyrkoherde K.E. Unander Sterbhue försälldes till församlingen för 450 kr. enligt mig av Kontraktserosten Solén lämnad uppgift.

Slutligen några ord om anläggningens äldsta del: källaren under det västra huset. I huseynensprotokoll av den 28 maj 1741 beskrives källaren sålunda: "Under denna Stuga (d.v.s. Källarestugan, väster på gården) är ett rum ett hafwa Keer och Tunnor utj och under förstugan en Spisöhls Källare, men der innanföre en hwälfad Källare, som sträcker sig under Herrestugan, hwilken Källaren Sochen af begynnelsen låtit urätta." Vid orden "af begynnelsen" innebära är omöjligt att yttra sig om utan ingående besiktning. Vid syn den 25 juni 1674 fanns den i alla händelser ty där säges att källaren hade "2 dörrar och 2 lås med 2 Rum, den Indre Källaren Hwälfder."

Stockholm i maj 1887.
Fritz Nordström.

Efter vad jag hört berättas skall valvet ha rivits år 1956.

S. N. A.